

34

G. VĂLSAN

~~2/1~~

DIN FRUMUSEȚILE PĂMÂNTULUI ROMÂNESC

33

Radio¹³ Iunie, 1932.

Cover M. / 1932.

Din FRUMUSETILE PAMANTULUI ROMANESC.

Radio, Iunie, 1932.

In sărăcia și grijile de azi ne rămâne o mângâere. Bunul pământ al țării noastre nu cunoaște criza economică și financiară, nici cutremurele politice, care răstoarnă și ridică guverne, umilește ambiții și deșteaptă speranțe. Ca și în vremurile de belșug, pământul și-a îmbrăcat veșmântul bogat al verilor frumoase. Nu avem bani în lăzile Statului prin care, după cât se spune, au pipăit mâini prea lungi - și prea largi - dar, slavă Domnului, avem grâne verzi pe câmpii, grâne destule ca să ne hrănească. Pământul cu darurile lui ne va scăpa și de nevoia de azi. Pământul disprețuit și călcat în picioare, pământul din care am scos atâtă bogăție, spre a o împrăștiă ca cenușa pe vânturi, ne va da și acum pâinea și laptele, precum ne dă sarea și lumina trebuitoare unei vieți cumpătate.

Făptura omenească e prea sensibilă la prefacerile vremii. Ea își făurește o atmosferă specială, plină de nervosi-

tate, bătută de gânduri opuse, care se ciocnesc și explodează în cuvânt și în scris. Și unde sunt oameni mai mulți și mai știutori, acolo se nasa furtunile mai mari, precum tot acolo acestea se potolesc mai repede cu vorbe și făgădueli fără faptă. Cu cât te depărtezi de orașele mari și mai ales de București, cuiabarul gazetelor și viesparul muștelor fără miere amestecate în politică, cu atât liniștea e mai mare, grija mai puțin strângătoare de inimi, privirea mai senină și cuvântul mai rar și mai prietenos. Iar când ai ajuns în mijlocul Naturii, atunci îți dai seama că viața omenească are o bună parte de exagerare care nu corespunde cu armonia restului Naturii. Pământul își urmează credincios ritmul său de anotimpuri, așa cum a învățat să o facă de milioane de ani, disprețuind ca o invenție inutilă cuvântul atât de buclucaș, fiindcă poate cuprinde în el atât de felurite înțelesuri - și uneori atât de vătămateoare înțelesuri. Pământul se bucură de noile puteri trimise dela soare și muncește tăcut și priceput să schimbe raza aurie în viață. Și când încerci să pricepi nu numai viața ta, ca individ, nici numai viața ta ca membru al societății umane, ci întreagă viața pământului, în care omul, cu toate na-

nifestările sale, nu e decât un minuscul component, atunci îți dai seama că necazurile noastre de azi sunt ca umbra norilor pe fața pământului, trecătoare și fără urme.

Noi ne frământăm cu probleme complexe de politică încurcată, pe care tot nu vom ști să o descurcăm, și uităm că a venit vara cu zile lungi, luminoase și calde. Nu vedem câtă frumusețe, câtă sănătate, câtă voce bună s'a răspândit pe întinsul țării. Și va trece repede și vara aceasta adorabilă, fără să ne bucurăm de ea, deși veri de care să te poți bucura, nu se pot număra multe în viața unui om.

Alături de noi se desfășură poema simfonică a Naturii. Poema fără retorică de discursuri și polemici, dar alcătuită dintr'o orchestră divină de sunete, și lumini, de culoare și parfumuri, de forme și de mișcări, care se îndreaptă nu numai spre urechia noastră ci spre toate simțurile, pătrunzându-ne corpul de sănătate și sufletul de împăcare și admirație.

A fost vre un mângâietor mai mare al sbuciumurilor sufletești ale oamenilor, de cât Natura? Inșăși Credința, când a căutat realizarea cea mai deplină, s'a retras în singurătatea Naturii. Fiindcă sufletul nostru, chiar în cele mai înalte

ale sale manifestări, a păstrat legături ascunse cu restul Naturii, din care s'a născut și spre care se va întoarce, după ce își va fi îndeplinit rostul pe pământ. Chiar civilizațiile mari, după ce au aruncat spre cer strigătul lor de orgoliu, și-au plecat genunchii spre verdele pământ, pe care nu au lăsat decât pietre peste pietre, cioburi și gânduri modelate în marmoră sau în metal, pe care le descopere acum plugul muncitorului, întors la starea naturală de viețuitor fără pretenții al pământului.

Îți vine să strigi cu poetul Amiel: Mamă a minunilor, misterioasă și iubitoare Natură, pentru ce nu trăim noi mai mult în tine? - Nu am putea în zilele grele de azi să găsim o alinare în priveliștile atât de variate și de ademenitoare ale țării noastre? Nu se ridică din ogoarele cu grâne, din munți cu păduri, din toate aspectele de viață bogată ale pământului nostru, o îmbărbătare care să ne facă să uităm ne-
cazurile? E bine să ne lăsăm ademeniți de agitație sterilă când împrejur Natura ne spune: Nu vedeți că eu sunt tot frumoasă și îmbelșugată și darnică? De ce vă temeți, când sânul meu vă e deschis? De ce vă chinuiți, când eu mă bucur ?

+ + +

Zilele trecute am făcut o excursie în Balta Dunării. Eram într'o societate foarte aleasă: numai foști miniștri sau viitori miniștri; toți M.A.R., adică Membri ai Academiei Române. Toți preocupați de soarta țării și de schimbarea guvernului.

Dar în conversația noastră serioasă a intrat, nepoftit, un oaspe neașteptat. La geam ne-a răs tot timpul câmpia cu ogoarele cultivate, cu pădurile des înfrunzite, în care cântau nătângi cucii, ca și cum n'ar fi știut că guvernul e incapabil. Au lunecat pe sub noi, într'o oglindire de ape, Ialomița și Prahova, care se lungiseră mlădioase pe prundișul luncii, în atitudini satisfăcute, supărător de inconștiente. Ploeștii nu ni s'a părut de loc preocupat, cel puțin așa cum îl vedeam din trenul nostru. Oraș sătul și chiabur, cu gară luxoasă, cu linii multe, cu instalații multiple de nou îmbogățit. Pe peron am văzut doamne cu toaletă de ultima modă. Nu lipseau nici pantofii decoltați, nici "ciorapul reginelor sau regina ciorapilor", nici mânușile albe cu manșete lungi, nici "rujul colonial" și buzele pictate. Și doamnele acestea nu păreau că mor de foame, deși aveau "siluetă". - Apoi au început coline-

le să se ridice deasupra noastră. Cu pieptul în scare, cu piscuri din ce în ce mai înalte, până în culmea care a ascuns atâtă sute de ani tezaurul dela Pietroasa. Dealul Mare ne privea de sus și la criticele noastre îngrijorate, desfășurâ înaintea ochilor vile îngrijite și căsuțele risipite pe coaste și satele mari revărsate pe poale, și grădinile pline de rod, iar ca ultimă sfidare își înfipsea o pană de nor alb, ca un struț de colilie, tocmai pe colțul cel mai înalt al Istriței.

Apoi am luat Bărăganul de-acurmezișul. O, frumoasă câmpie! Numai o partitură de muzică ar putea redă impresia de maiestrate și de infinit^a acestor orizonturi. Sămănăturile se roteau în jurul nostru, amestecate de scare, învăluite într'o ceață opalină, cu ușoare înfloriri albastrui și argintii, iar deasupra se înălțau domurile norilor, splendide, tăcute și impozante în albimea lor imaterială. Umbrele lor se plimbau pe trupul pământului care se lăsa mângâiat ca un animal sănătos, toropit de plăcere. Pe un drum lateral se oprise un cârd de fete, îmbrăcate de sărbătoare. Cele mai multe aveau rochia ca și la București, și numai câteva erau de modă veche, înfoiate ca niște trandafiri de dulceață. Ne-au făcut semn cu mâna

și au râs la noi cu fețe rotunde ca merele. Au râs fericite, fără grije, cum râdea și câmpia, cum râdea și cerul.

Apoi ne-am oprit la Brăila și am străbătut în fugă orașul în chip de evantai, din marginea Dunării. La cheiu ne așteptă două vaporaje albe ca niște lebede. Veneă un miros de ape întinse, o senzație de vânt răcoros de baltă, care te gădilă ușor pe mâneci și după gât. Scarele se frângea în apă și lumina de jos în sus, legănat ca oglinda unui copil care vrea să te necăjească. - și în fluturarea unui tricolor, am intrat în împărăția Bălții.

Gândul meu nu e să fac geografie. Am fost invitat să vorbesc despre frumusețile pământului românesc. Am ales una din aceste multe frumuseți cu care ne-a dăruit Dumnezeu și pe care am revăzut-o mai de curând. Și am ales-o fiindcă și pentru mine și pentru tovarășii mei de drum, ce am văzut a fost o revelație. Ne-a înseninat frunțile, ne-a făcut să uităm preocupările de acasă și ne-a dat nădejde într'un viitor mai bun. Toți ne-am întors cu acelaș gând: bogățiile țării noastre ne scapă și de criza de azi. Pământul acesta e atât de darnic în cât ne iartă încă odată risipa și nepriceperea.

Lipsa prin care trecem e o încercare pe care e bine să o îndurăm, ca să ne cumișim, deși greu se cumișește un popor atât de alintat de pământul său. Nu am deci intenția să fac geografie. Dar fiindcă Balta e mai puțin cunoscută, să mi-se îngăduie o scurtă descriere, care se poate numi și geografică.

Balta e partea din lunca Dunării cuprinsă între Dobrogea și Bărăgan. Incepe la Silistra, unde se desparte din Dunăre brațul Borcea, și se termină la Braila, unde Dunărea veche se unește cu cea nouă. Lungimea totală e de vre-o 160 km. Într'un singur loc, la Hârșova, Balta se gâtuie și cele două brațe marginase se unesc într'unul singur. De aceea s'a deosebit Balta Ialomiței de a Brăilei. Balta Ialomiței e lungă de vre o 100 de km. dar largă cel mult de 15. Balta Brăilei e lungă numai de 60 km. dar se lățește peste tot până la 25 km. Acest pământ cuprins între ape, adevărată Mesopotamie românească, trebuie să atragă populația Bărăganului și Dobrogei uscate din jur. Și în adevăr nenumărate sate și șase orașe se înșiră pe cele două maluri. Dar cuprinsul Bălții are puțină lume, și lucrul se lămurește dacă știm că toată Balta abia se ridică deasupra Dunării și dacă ținem seama că mai în fiecare

an, Dunărea crește aci primăvara cu peste patru metri. Afară de câteva grinduri, tot cuprinsul Bălții se schimbă într'o mare dulce din care nu ies la lumină de cât nenumăratele păduri de sălcii. Numai de sălcii, căci rar mai vezi copac străin. Dacă e un ținut românesc care să merite numele de țara sălciilor, "pays des saules", acela e Balta, iar nu undeva, pe valea Prahovei, care e caracterizată prin alte daruri.

Balta e însă prea bogată ca să fie cu totul lipsită de oameni. Indată ce se retrag apele, din satele vecine și chiar dela munte, încep să coboare în Baltă oameni cu nenumărate turme de vite, de oi și de porci. De aceea, unde s'a putut, s'ai întemeiat târle care au ajuns cu timpul cătune. Numai în Balta Brăilei se pot număra: Strâmba, Nedelcu, Iapa, Mărașu, Bândoiu, Țăcău, Frecăței, Bou, Peceneaga, Blasova. Aceasta afară de chernanele sau așezări pescărești. Căci adevărata bogăție a Bălții e peștele. E atât de mult pește în Baltă, în cât și porcii se hrănesc luni de zile numai cu pește. Miile de pasări, unele din fundul Africei, altele din regiunile polare, vin aci ca la un ospăț pregătit de-a gata. Și tot mai rămâne să se prindă anual milioane de kg de pește pentru oameni. Cu pescuitul

se ocupau în trecut mai mult Românii, dacă ținem seama de numeroasele numiri vechi românești, atestate de peste o sută de ani în Baltă. Astăzi, mai mult de cât Românii, se ocupă Lipovenii, veniți pe Dunăre de când au fost gonâți din țara lor Neam de oameni blânzi și pașnici, din care însă uneori răsare și câte un haiduc de baltă, ce Terente. Trăesc în căsuțe izolate sau în corturi, pe marginea privalurilor, în mijlocul pădurii de sălcii, și pe vreme de inundații apa înainteașă până în prag, iar pasărilor, purceii și văcuța stau grămadă pe o palmă de pământ uscat, sub strășina casei.

Spre una din cherhanalele Statului, așezată pe gârla Filipoiu, ne duc vapoarele noastre, în care motoarele bat repede ca inima unei pasări. Defilăm pe dinaintea unui girag de bastimențe, fine și svelte, care așteaptă să le vie rândul la încărcatul grânelor. Vapoarele sunt singurele mașini omenești care au isbutit să devie frumoase: fiindcă s'au adaptat perfect vieții de apă imitând pasărea și peștele, până la formă, culoare și curățenie.

Astăzi sunt și împodobite. O mulțime de stegulețe, strigă din toate culorile, palpitând în vânt, ca un panăș aerian. Nu

s'au gătit pentru noi, ci pentru o Excelență efemeră, care venind la un congres, va vizita Dunărea în aceeași zi cu noi.

În Dunărea veche alt convoi de vapoare și șlepură așteptând să înghiță din averea noastră. Aci ne ies înainte marile păduri de sălcii. Înșirate în linie dreaptă, pe un mal și pe celălalt, se ridică în două trepte, la înălțime egală, parcă ar fi fost tunse de grădinarii fostului castel împărătesc dela Schönbrunn. O scurtă deschidere spre panorama munților Dobrogei și intrăm pe gârla Filipoiul.

În vremuri obișnuite gârla Filipoiul are maluri. Acum apele sunt ridicate cu patru metri și malurile nu se ghicesc decât prin zidurile de sălcii dealungul cărora alunecăm. Printre trunchiurile subțiri sau noduroase se văd luminșuri întinse de ape, flăcărând de soare, sau înecate într'un întuneric tăcut și tainic. - Cuvântul "zid" de verdeață nu e potrivit. E o înălțime uniformă, care pare compactă, dar care se mișcă, licărește sună, se sbate; un vâl, care curge spre apă ca un lichid de argint, se adună sub trunchiuri și rămâne suspendat în ciorchin și ciucuri albaștri de umbră. Ajunge o adiere mai puternică de vânt, ca toată pădurea să se legene și să murmure ca după tac.

tul unui cântec. Și cântecele nu lipsesc. Cu tot bubuitul motorului, zeci de cucii și de privighetori umplu de vuet pădurea, care îți pare că se desfășură nu numai în valuri de verdeață, ci și în valuri de armonie. Pe sub bolți se deșteaptă sonorități pre lungi și ecouri nebanuite. Și totuși impresia de liniște și de tăcere predomină.

Cine ar putea descrie frumusețea acestor păduri de sălcii. Salcia, copacul pufos, aproape inutil, care se hrănește numai cu apă, vânt și soare și care păstrează în frunzișul său aerian lichid și luminos, ceva din această ideală alimentație. Verdele său e argintiu, uneori aproape blond, alteori cenușiu-albastru, ca al maslinilor Mediteranei.

Pădurea de sălcii pare uniformă și totuși câtă infinită variație de detalii! Iată o salcie cu trunchiul răsucit și ghemuit, negru de bătrânețe, care întinde spre noi o mână plină de vlăstare de argint. Iată alta, subțire și mlădioasă, care se înalță în vârful degetelor ca să atingă cu pensula sa moale albastrul cerului. Alta se arată în fața noastră rotundă, cu toată vâpșia soarelui jucându-i pe creștet, cu umbre adunate lângă tulpină, ca o fată ascunsă sub părul despletit,

gata să lase a-i cade veșmântul, înainte de a încerca apa cu piciorul.

Și noi înaintăm pe un bulevard de marmoră lucioasă și verde, căci Dunărea în Baltă nu e galbenă ci verzuie. Ușoare îndoiri de undă fac să clipotească frunzele late de nuferi care au isbutit să răsbată deasupra potopului. Dacă Dunărea ar fi scăzută, gârla ar fi acoperită de un covor des de plante înflorite. Acum, toate așteaptă ascunse sub patru metri de apă.

Singure milioanele de pești trebuie să fie ferocite că pot călători deadreptul printre trunchiuri, fără să fie silite a coti pe ulițile privalurilor, supunându-se regulilor de circulație ale Bălții. - Apele crescute trebuie să fi tulburat și așezările păsărilor, din care vedem puține. Câte un cap de rață care iese curios din apă apoi dispare; un cârd grăbit de boboci de gâscă sălbatecă, zorind să taie pieziș gârla înainte de a fi ajuns. Câțiva vulturi mari, fâlfâind din aripi grele pe deasupra pădurii. Un cormoran, pe care abia îl zărim. Colonia de cormorani pe care trebuia să o vedem, a dispărut. Li s'a distrus cuiburile, fiindcă prea mâncau mulți din peș-

tii Paridului. Din vechia capitală păsărească au rămas numai ruinele sub forma cioturilor de salcie, desfrunzite de atâta circulație aeriană. Pelicanii cu gusa câțtraista, sunt mai spre Sud. Stârcul bălan, stârcul roșu, stârcul nobil, lopătarul, lebăda și tot poporul de pasări, descris și ilustrat atât de frumos de Bermatzik în "Paradisul pasărilor", carte compasă în meleagurile prin care plutim și noi, nu se arată anul acesta ochilor noștri.

Deziluzia de a nu fi cunoscut lumea aripatică a Bălții e răsplătită în parte prin intrarea în lacul Serban, cel mai vast lac al Bălții. Cum inundația a trecut malurile, acum lacul se întinde până în munții Dobrogei. Dintr'o dată se desfășură în fața noastră un vast circ din munții Dobrogei, de la colțul Bugeacului până spre dealurile Hârșovei. Drept în față avem cucuiul de granit al Turcoaiei din care s'au pavat toate străzile noastre cu așa numita "piatră cubică". Din depărtarea la care ne aflăm, pământul Dobrogei pare un covor îndoit, de o culoare dulce de catifea. Numai culmea Pricopanului e mai sdrențuită. Nu vedem stâncile, nu vedem structura de buturugă a acestor munți foarte bătrâni și nu distingem ne-

număratele flori ale stepei care fac din acest ținut cel mai îmbălsămat pământ al României. Spre partea noastră pădurile lipsesc, dar dincolo de culme, spre Niculițel se întind codrii de teiu, care, când înfloresc, trimit un val de miros până în Dunăre. Noaptea, pe vapoare, ies marinarii, se razină de balustradă și suspină. Iar când luna s'a înălțat ca un chihlibar uriaș, pe fruntea umbrită a nopții, pădurile Niculițelului răsună de cântecul privighetorilor înnebunite de miresme, de dragoste și de lumină dulce. Sunt atât de aiurite de propriul lor cântec, în cât nu te mai văd. Poți să te apropii și nu m'aș miră dacă te-ar lăsa să pui mâna pe ele, urmându-și cântecul în palma deschisă...

La întoarcere, după o trecere cu bărcile peste rogozuri, printr'un tunel de verdeață, urcăm iar pe vapor și coborâm pe Dunărea veche. Munții Măcinului se apropie, acum crestați și noduroși, cu ușoare umbre violete sub un cer azuriu de acua-relă. Un umăr de deal, rotund și parfumat, se întoarce încet în fața noastră, arătându-și cu mândrie bogăția de sămănături. Apoi într'un sân, mângâiat de apele crescute, Măcinul se desfășură între grădini, din care ies lumânările albe a două

amii.

Senin, liniște, vânt curat, odihnitoare boare a apelor ab seară. - Ce imens contrast față de trepidația orașului mare ne așteaptă cu edițiile lui speciale despre căderea guvernului !

De mult discuțiile politice au încetat între noi. Ziua aceasta de senzații puternice ne-a oboșit. În tren, mâinile se încrucișează pe pânțele proeminente ale foștilor și viitorilor miniștri. Plecările se închid, dar pe față a rămas o tonalitate roză și un zâmbet fericit, ce al copiilor care visează, trăsărind, despre Paradis...